

Kristofer Hansson och Charlotte C. Petersson

Digitala plattformar för att motverka våld i nära relationer

– kvinnojourers digitalisering av sin verksamhet under covid-19-pandemin

Digital platforms to counter violence in close relationships - Women's shelters digitising their functions during the Covid-19 pandemic

This study focuses on how women's shelters in Sweden came to use digital platforms to reshape their social work during the Covid-19 pandemic. Through short telephone interviews with 14 managers of women's shelters on several occasions during 2020 and 2021, this study highlights how their extended use of digital platforms left them with both possibilities and thresholds in their work to reach and stay in contact with abused women and children. Women's shelters made use of both mobile and wireless platforms (such as text messages in mobile phones) and web-based platforms (such as chat groups on the Internet). The results of the study are presented in four different themes. The first theme concerns how women and youth came into contact with the women's shelters and what platforms they used. The next theme focuses on how the digital contact was created and maintained. An important finding is that the number of contacts from young people increased, while the overall number of adult women decreased. The third theme highlights those thresholds that risk creating weak networks between the women making contact and the women's shelters. This is also discussed in relation to the last theme, which focuses on the women's shelters' work with the platforms. A central result is that the digital platforms made it possible for women to come into contact with the women's shelters during the Covid-19-pandemic; nevertheless, there are also thresholds that need to be made visible.

Keywords: digitising, digital platform, women's shelter, Covid-19-pandemic, violence

Kristofer Hansson är docent i etnologi och universitetslektor i socialt arbete vid Malmö universitet.

Charlotte C. Petersson är antropolog och universitetslektor i socialt arbete vid Malmö universitet.

Kontakt: kristofer.hansson@mau.se

Inledning

Redan under de första månaderna av covid-19-pandemin våren 2020 kom kvinnojourerna att aktivt arbeta för att utöka möjligheterna för våldsutsatta att digitalt komma i kontakt med deras verksamhet. Digitala plattformar i form av textmeddelanden i mobiltelefoner och chattgrupper på internet lanserades antingen som helt nya möjligheter eller utökades snabbt. Denna förändring var ett svar på ett ökat behov av att möta det våld som riskerade att eskalera i hemmen när en nära partner och den våldsutsatta tvingades spendera mer tid tillsammans på grund av de riktlinjer som följde med pandemin. Tidigare forskning har betraktat denna digitala förändring som att det sociala arbetet kom att ta ett digitalt kliv (Fiorentino m.fl., 2022). I jämförelse med andra civilsamhällesverksamheter var klivet tydligare i kvinnojourerna och genom att fokusera på den verksamheten är det möjligt att studera hur ökningen av de digitala plattformarna påverkade jourernas arbete.¹ Så har också tidigare forskning undersökt hur digitala plattformar kom att användas för att ge stöd till kvinnor och barn under pandemin (Emezue, 2020). I vår studie önskar vi ge en mer nyanserad bild av hur utvecklingen kom att se ut i Sverige.

Genom ett material som består av telefonintervjuer med 14 verksamhetsföreträdare på lika många kvinnojouurer runt om i Sverige följde vi från mars 2020 hur covid-19-pandemin påverkade kvinnojourernas verksamheter. Ett fynd i intervjuerna är deras gemensamma erfarenheter av att arbeta mer intensivt med olika digitala plattformar för att informera om våld i nära relationer och att vara kontaktbara för de som riskerade att utsättas för våld. Syftet med vår undersökning är att analysera hur det sociala arbetet inom kvinnojourerna i Sverige försökte möta covid-19-pandemins utmaningar med ett ökat fokus på digitala plattformar. Centrala frågeställningar är: Vilka digitala plattformar användes och hur påverkade de den kontakt som kvinnojourerna önskade upprätthålla med kvinnor och barn? Vilka nya svårigheter eller hinder i verksamheterna uppkom när det sociala arbetet inom kvinnojourerna flyttade över till digitala plattformar? Kvinnojourers digitala omställning under covid-19-pandemin kan ses som ett exempel på hur en digital omställning kan ge kunskap om hur civilsamhällesverksamheter kan möta framtidens kriser och katastrofer i samhället (jfr Webb, 2006; Gillespie & Danso, 2010; Björngren Cuadra, 2022).

1 I vårt forskningsprojekt har vi följt kvinnojouurer, diakoner inom Svenska kyrkan och verksamheter som arbetar med människor utan bostad (Hansson, 2021). Kvinnojourerna särskiljer sig från de andra verksamheterna genom att de mycket snabbare kom att jobba med olika digitala plattformar för att möta de utmaningar covid-19-pandemin förde med sig (Petersson & Hansson, 2022).

Ett digitalt kliv i kvinnojourernas arbete

Att anlägga ett digitalt perspektiv på kvinnojourernas arbete är centralt för att bättre förstå den sociala verksamhet som bedrivs i över 200 kvinnojourer i Sverige. De är i dag organiserade i de två större organisationerna Unizon samt Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks). I Sverige har kvinnojourer funnits sedan 1970-talets slut och kom under 1980-talet att växa, inte minst på grund av den kritik som riktades mot samhällets oförmåga att ge stöd och skydd till kvinnor och barn som riskerade att utsättas för våld (Enander m.fl., 2013). Kvinnojourerna ser olika ut och drivs av en självständig lokal styrelse med både egna stadgar och ekonomi. Det gör att antalet anställda och volontärer kan variera stort, liksom deras möjligheter och resurser att nyttja digitala plattformar. De flesta kvinnojourer jobbar med en öppen verksamhet och erbjuder till exempel samtalsstöd, något som blev problematiskt under covid-19-pandemin. Innan pandemin, år 2017, genomförde Roks cirka 66 000 stödsamtal och Unizon hade år 2018 cirka 108 000 stödkontakter (Roks, 2018; Unizon, 2019).² Många erbjuder också skyddat boende.

I relation till den bakgrunden har internationell forskning menat att det sociala arbetet i början av pandemin tvingades – Fiorentino och hennes kollegor (2022) använder ordet *forced* – att ta ett digitalt kliv (jfr Aasback & Røkkum, 2021; Fiorentino m.fl., 2022; Bergman m.fl., 2023; Hansson, 2023). Vad det digitala klivet innebar för det sociala arbetet inom kvinnojourer måste tolkas brett och det måste också relateras till att socialt arbete bedrivs i högst olika och varierande kontexter. Trots detta kan det vara en poäng att närma sig digitaliseringen av det sociala arbetet med mer generella och teoretiska perspektiv. Andra har till exempel beskrivit förändringen mer försiktigt och tydliggjort att det kan handla om att hitta digitala arbetssätt som påminner om de arbetssätt som användes tidigare. Så diskuterar Pink och hennes kollegor (2020) hur barnskydd inom det sociala arbetet inriktar sig på att skapa intimitet och en nära förståelse för barnets erfarenheter, och att detta varit centralt även i de digitala miljöerna under pandemin. Även i den digitala miljön kan det alltså vara värt att prata om en *digital intimitet* (Pink m.fl., 2020).

Vår undersökning, och de studier vi här refererar till, fokuserar på hur pandemin har förändrat arbetsvillkoren inom det sociala arbetet (jfr Cook m.fl., 2020; Hansson, 2021; Baginsky & Manthorpe, 2022; Skillmark m.fl., 2023). En viktig del av förändringen är de digitala verktygen och hur de möjliggjorde att nya arbetsformer snabbt växte fram och att tillgängligheten till socialarbetarna i viss mån ökade (Csoba & Diebel, 2020). I det sociala arbetet som riktar sig mot våld i hemmet och våld i nära relationer återfanns också stora utmaningar på grund av pandemin, och några av dem försökte man lösa med hjälp av digitala plattformar (Petersson & Hansson, 2022).

² Se också Hansson & Petersson, 2021 och Petersson & Hansson, 2022.

Emezue (2020) argumenterar för att alltmer emotionellt och materiellt stöd till kvinnor och barn som var utsatta för våld i nära relationer under pandemin levererades genom olika digitala plattformar. I sin studie presenterar hon ett antal olika digitala lösningar och hur de rent praktiskt kom till användning.

Utifrån vår empiri vill vi undersöka den svenska kontexten för att som Emezue studera problem, men också möjligheter, som funnits i användningen av digitala plattformar inom kvinnojourerna. Emezue har tillsammans med sin kollega Bloom (2021) också systematiskt granskat området där de kunnat konstatera att digitala lösningar kan förbättra psykisk hälsa för kvinnor som varit offer för våld i nära relationer. Vår artikel gör inte anspråk på en sådan överblick, utan fokuserar på hur tjej- och kvinnojourer i Sverige använde olika digitala plattformar under pandemin.

Därmed är det här också en studie som önskar utveckla de teoretiska och empiriska perspektiven. Mer specifikt för hur digitalisering av kvinnojourerna kan förstås, men också generellt säga något om hur det sociala arbetet påverkas av digitalisering av det dagliga arbetet. Här undersöker vi digitaliseringen brett och vi testar Emezue och Blooms (2021) uppdelning i de digitala insatser som bygger på mobila och trådlösa plattformar (som t.ex. textmeddelanden i mobiltelefoner) respektive webbaserade plattformar (som t.ex. chattgrupper på internet) i en svensk kontext. En del av de här teknologierna var nya för kvinnojourerna och kom att införas under pandemin, medan andra var tillgängliga och användes inom kvinnojourerna också före pandemin. En sådan teknologi var mobiltelefonen som så klart användes före pandemin, men som såg ut att få ett större användningsområde under pandemin i kontakten mellan kvinnorna och jourerna. Men det är centralt att inte enbart fokusera på teknologin, utan också hur det sociala arbetets behov av en social närvaro kopplas till teknologin (jfr LaMendola, 2010). Så har också tidigare forskning före pandemin tydliggjort att den digitala teknologin förändrar det sociala arbetet, inte minst de professionella relationerna när det var svårare att ha ett ansikte-mot-ansikte möte (Mishna m.fl., 2012; Phillips, 2019). Det här är teknologiskt drivna förändringar som är intressanta eftersom de kan ge oss en ingång i hur nya etiska och organisatoriska frågor uppstår kring till exempel klienternas integritet och konfidentialitet, praktiska riskhanteringsstrategier och intressekonflikter (Reamer, 2013; Simpson, 2017; Nordesjö m.fl., 2022).

Teoretiskt perspektiv

Ett teoretiskt perspektiv i vår undersökning, och som är direkt relaterad till digitalisering av det sociala arbetet, är att analysera på vilka sätt teknologiskt drivna förändringar också är en del i att förändra det sociala arbetet (jfr LaMendola, 2010; Mishna m.fl., 2012; Phillips, 2019). Det är ett teoretiskt perspektiv som är starkt inspirerat av de teknologistudier som är gjorda inom fältet science and technology studies – även förkortat STS – och som kan användas för att fördjupa förståelsen för det sociala arbe-

tet (jfr Andersen & Birk, 2018; Hansson, 2021). I artikeln "Do artifacts have politics?" från 1980 frågar sig Winner på vilka sätt teknologi är sammanvävd med "villkoren för modern politik" (s. 122, författarnas översättning). Denna undersökningsfråga närmar sig Winner utifrån att dels undersöka specifik teknologi som ett sätt att lösa problem i en viss gemenskap, dels hur en viss teknologi är kompatibel med specifika politiska förhållanden. Med politik poängterar Winner att han menar hur makt och auktoritet arrangeras inom dessa specifika förhållanden. Teknologiska arrangemang blir på detta sätt "forms of order" (s. 123). En sådan ordning kan till exempel vara att en digital teknologi införs i kvinnojourernas verksamhet och därmed förändrar eller förstärker den kontakt med kvinnor och barn som man önskar upprätthålla. Samtidigt kan de digitala plattformarna stärka – eller det är förhoppningen – den makt och auktoritet juren önskar få över de personer som utövar våldet. Genom att undersöka hur verksamheterna säger sig arbeta med att införa teknologi som kan stärka relationen, kan också en förståelse för jourernas arbete uppnås (jfr Hansson & Petersson, 2021).

Vårt teoretiska perspektiv har därmed många likheter med den teoriinriktning som går under benämningen *assemblage theory* och som undersöker de nätverk som finns mellan människor och teknologier, och på vilka sätt de konstituerar ett visst handlande (DeLanda, 2008; Price-Robertson & Duff, 2016). Utifrån denna teori kan de digitala plattformarna betraktas som viktiga delar för att möjliggöra socialt arbete under pandemin. Mobiltelefonen blir central i ett nätverk för att binda ihop kvinnojouren med den person som är utsatt för våld. Om den våldsutsatta personen blir ihopkopplad med kvinnojouren och får det stöd som önskas, betraktar vi detta i analysen som att det finns möjligheter till ett starkt nätverk (jfr DeLanda, 2019). De olika delarna i nätverket fungerar mer eller mindre på ett sådant sätt som verksamheten hade tänkt. Men det kan också finnas svaga nätverk som inte hålls ihop och där det finns risker som gör att den tänkta effekten uteblir. Under pandemin kunde mobiltelefonen utvecklas till att bli en del i ett sådant svagt nätverk när kvinnan blev isolerad i hemmet med den våldsutövande mannen och inte kunde använda den digitala teknologin fritt på grund av att hon var övervakad. Genom att närmare studera vilka teknologier som kvinnojourerna menar inte längre kunde användas som det var tänkt kan svaga nätverk undersökas. Teorin kan hjälpa till att utveckla forskningen om socialt arbete med att främst se de digitala teknologierna som aktiva och inte fokusera enbart på människor och sociala relationer.³

3 Författarna är forskningsutbildade inom etnologi respektive antropologi, två vetenskaper som har sin forskningsgrund i människors bruk av teknologier och föremål i det som ibland benämns *material culture* (Mauss, 1997 (1925); Bringéus, 1971). Vi är också inspirerade av det som bland annat inom STS benämns som *material turn*, alltså ett större fokus på att analytiskt likställa människor och föremål för att bland annat förstå handlande (Latour, 2007). I dag bedriver vi båda vår forskning inom socialvetenskap där vi ser ett behov att fokusera mer på föremålets betydelse för att förstå det sociala arbetet (Birk, 2017; Kirwan, 2023).

Metod och empiri

Undersökningen bygger på telefonintervjuer med 14 verksamhetsföreträdare på lika många kvinnojourer runt om i Sverige. Intervjuerna började i mars 2020 och hade som syfte att följa kvinnojourernas verksamheter i relation till covid-19-pandemins utveckling och de smittskyddsåtgärder som sattes in nationellt. Studien kan därmed sägas ha en kvalitativ longitudinell forskningsdesign (jfr Thomson m.fl., 2003). I forskningsprojektet intervjuades också diakoner inom Svenska kyrkan samt verksamheter som arbetar med människor som lever utan bostad. Dessa intervjuer används inte i den här artikeln, men har varit ett referensmaterial för att bättre förstå verksamhetsförändringar inom kvinnojourerna.⁴ Urvalet av kvinnojourer har skett målriktat med fokus på (1) representation i hela Sverige och (2) att de arbetade aktivt med stödinsatser till kvinnor och deras barn som utsätts för våld i hemmet (jfr Hays & Singh, 2012). Cirka tre fjärdedelar av de intervjuade verksamheterna representerar organisationen Unizon och de andra verksamheterna representerar Roks.

Kvinnjourerna blev kontaktade med hjälp av e-post och tillfrågades om de ville medverka i korta telefonintervjuer. I början av pandemin fanns det ett stort intresse av att delta, men under hösten 2020 var det flera kvinnojourer som avböjde medverkan när de tillfrågades om att vara med i studien.⁵ Under mars till juni 2020 genomförde Hansson intervjuer med sammanlagt fyra kvinnojourer vid två tillfällen var. Intervjuerna varade mellan 10 och 20 minuter. I september 2020 fick projektet forskningsmedel genom Malmö universitet och Petersson anslöt och kunde intervjua fler kvinnojourer samt följa upp de fyra jourer som hade följts under våren. Från september till oktober 2020 samt februari till mars 2021 genomfördes telefonintervjuer med de 14 kvinnojourerna som ingår i studien. Intervjuerna varade i snitt 30 minuter.

Korta telefonintervjuer har vi betraktat som en form av "snabbetnografi" (*rapid ethnographies*) och som vi skrivit om mer ingående i andra artiklar (Hansson & Petersson, 2021). Metoden är hämtad från internationell forskning (jfr Baines & Cunningham, 2013; Vindrola-Padros & Vindrola-Padros, 2018) och bygger på den typ av forskningsprojekt där forskaren av olika anledningar inte har möjlighet att genomföra materialinsamling som tar mycket tid. I det här forskningsprojektet handlade det om att vi ville minimera den tid som verksamhetsföreträdarna på kvinnojourerna spenderade med oss i intervjusituationer, för att därigenom inte ta viktig tid från deras sociala arbete. En annan anledning var att traditionellt fältarbete på kvinnojourerna

4 Följande artiklar och kapitel har publicerats på intervjuerna med kvinnojourer: Hansson, 2021; Hansson & Petersson, 2021, Petersson & Hansson 2022; Hansson & Petersson, 2023.

5 Det kan finnas olika förklaringar till detta, men en bidragande orsak var att allt fler forskare och studenter kom att bli intresserade av liknande frågeställningar under hösten 2020. Vi var därmed inte de enda som var i kontakt med kvinnojourerna för att få möjligheter att intervjua jourerna om deras arbete. Vår upplevelse var att jourerna blev mer restriktiva till medverkan i olika forskningsstudier.

inte var möjligt på grund av smittorisken under pandemin. Samtidigt som snabbetnografi riskerar att skapa en empiri som kan vara ytlig – de intervjuade får inte möjlighet att fördjupa sina svar och forskaren får inte möjlighet att vara på plats – så kompen-serades detta med att vi i stället genomförde återkommande intervjuer med samtliga verksamhetsföreträdare.

Under telefonintervjuerna utgick vi från en semistrukturerad intervjuguide vars frågor i hög grad byggde på ett sociologiskt perspektiv på risk i relation till smittsamma virus (jfr Beck, 2012; Brown, 2019). Telefonintervjuerna spelades in med en digital diktafon som vi placerade bredvid mobiltelefonen. Samtliga intervjuer transkriberades. Frågor som ställdes var: Hur har din senaste arbetstid påverkats av händelser relaterade till covid-19-pandemin? Vilka beslut har tagits av chef, ledningsgrupp eller liknande som är relaterat till covid-19-pandemin? Har mötet med besökare påverkats av de händelser eller beslut vi pratat om? Finns det några besökare som ni upplever har tappats bort i verksamheten? Inga specifika frågor ställdes om hur verksamheten använde sig av digitala plattformar, men intervjuerna var sådana att det snabbt blev ett återkommande tema i det förändringsarbete som kvinnojourerna genomförde i relation till covid-19-pandemin.

En reflektion som vi gjort när vi läst igenom transkriberingarna under analysarbetet är att vårt fokus under intervjuerna inte var på de digitala plattformarna och det är en svaghet med studien. Hade forskningsprojektet haft ett större fokus på digitalisering under pandemin hade också fler följdfrågor ställts i relation till de exempel som kom upp. Intervjufrågorna hade kunnat vara mer riktade mot temat. Trots detta vill vi mena att intervjuerna ger en ögonblicksbild av vad som hände under en tid när det fortfarande var osäkert hur coronaviruset smittade och vilka faktiska risker som fanns. Vi har kompenserat de empiriska bristerna med att jämföra våra resultat med andra studier på området (jfr Aasback & Røkkum, 2021; Fiorentino m.fl., 2022; Bergman m.fl., 2023) och de intervjuer vi gjort med andra typer av civilsamhällesorganisationer.

Innan forskningsprojektet startade begärde vi in ett rådgivande yttrande från Etikprövningsmyndigheten (Dnr 2020-01533). Frågan om forskningsetik har sedan varit levande under hela projektet och författarna har kontinuerligt stämt av och pratat om de forskningsetiska problem som uppkommit. Deltagarna och kvinnojourerna är helt anonymiserade i artikeln.

Transkriberingarna har tematiserats genom att vi läst igenom intervjuerna flertalet gånger och tagit ut alla de citat som rör kvinnojourernas arbete med digitala plattformar (jfr Braun & Clarke, 2006). Med stöd i teoretiska perspektiv med fokus på digitalisering av det sociala arbetet och assemblage theory har sen analysen av dessa teman fördjupats. Framför allt har vi analyserat de valda citaten utifrån teorin om starka respektive svaga nätverk och i den analysen har fyra teman utkristalliserats (DeLanda,

2019). Temana presenteras empiriskt med rikliga intervjuer för att fånga den erfarenhet som fanns under covid-19-pandemin och för att synliggöra arbetet med digitala plattformar.

Resultat

Under följande rubriker presenteras studiens fyra teman: Att komma i kontakt, Unga hör av sig, Risker för svaga nätverk samt Arbetet med digitala plattformar. I det första temat beskrivs implementeringen av digitala lösningar och hur verksamheterna arbetade för att upprätthålla kontakten med våldsutsatta kvinnor. I tema två beskrivs hur verksamheterna fick allt fler unga som tog kontakt genom de digitala plattformarna. I tema tre analyseras hur de digitala plattformarna riskerade att skapa svagheter i verksamheternas organisation och i det avslutande temat belyses hur verksamhetsformerna på jourerna påverkade digitaliseringen. Genom de fyra temana belyses olika dimensioner av de utmaningar, men också möjligheter, som fanns med ett ökat fokus på digitala plattformar under covid-19-pandemin.

Att komma i kontakt

Pandemin skapade omgående nya villkor för det sociala arbetet inom kvinnojourerna, främst för att de smittskyddsrestriktioner som infördes försvårade tidigare arbetsätt, inte minst sociala möten (jfr Björngren Cuadra m.fl., 2021; Hansson & Petersson, 2021; Skillmark m.fl., 2023). Vidare riskerade kvinnor och barn att bli isolerade med förövaren i hemmet. Kvinnojourerna slog tidigt larm om vad det kunde innebära i form av ökade risker för våld och stora svårigheter med att komma i kontakt med jourerna och andra myndigheter (UN Women, 2020). Arbetet på kvinnojourerna kom därför i början av pandemin att fokusera på hur deras verksamhet skulle kunna upprätthålla möjligheter för våldsutsatta kvinnor och barn att komma i kontakt med dem. Digitala plattformar sågs tidigt som en lösning och en praktisk möjlighet att ge förutsättningar att komma i kontakt (Emezue, 2020; Petersson & Hansson, 2022).

I våra intervjuer med kvinnojourer framkom det redan under våren 2020 att de enskilda jourerna tillsammans med de två riksorganisationerna var snabba med att mobilisera en förändring som skulle möjliggöra kontakt med de kvinnor och barn som verksamheterna befarade var isolerade i hemmen med en förövare. I intervjuerna framkom det att deras ageranden byggde på ett antagande utifrån erfarenheter från sommar- och juledigheter där kvinnornas kontakt med kvinnojourerna brukade minska. Jourerna befarade att en liknande utveckling nu höll på att ske. Till skillnad från de traditionella ledigheterna var det ingen som visste hur länge pandemin skulle vara, vilket ökade oron för vad som höll på att hända i hemmen och om våldet riskerade att eskalera över tid. I en av intervjuerna med en lokal kvinnojour våren 2020

poängterades det att deras riksorganisation hade hjälpt dem och de andra systerjourerna att implementera en chatt där kvinnor och barn kunde komma i kontakt med den jour som fanns i närområdet. Riksorganisationen hade också marknadsfört chatttjänsten i olika medier eller som vår informant beskrev riksorganisationens lansering: ”nu finns det chattar, så gå in på din lokala kvinnojour och få hjälp” (Intervjuperson 14). I en intervju med en annan kvinnojour under samma tid beskrevs det förändrade arbets sättet som pandemin förde med sig på följande sätt:

Nu är vi på Facebook och Twitter och hemsidan, det kan ju vara ett sätt att människor ändå kan uppmärksamma det [kontakten med kvinnojouren]. Vi har utökat telefontiderna, men det sa jag till dig förra gången, tror jag. Det finns också ett SMS-nummer man kan sms:a till Kriscentrum på, vilket också är nytt. Och jag tänker att vi tar mer samtal också på telefon för de som är jätterädda för att gå ut av risk för smitta. Så kan vi ju ta samtal på telefon, både via Skype och vanlig telefon. Så det gör vi ju i större utsträckning än vi brukar göra. (Intervjuperson 9)

Kvinnojouren som informanten jobbade på hade mellan våra intervjutillfällen fortsatt att implementera nya digitala lösningar och att förstärka eller utöka de som tidigare redan använts. På detta sätt finns det likheter med den observation som Fiorentino och hennes kollegor (2022) har gjort om att pandemin mer eller mindre tvingade fram en digitalisering inom det sociala arbetet. Men vad intervjuerna med kvinnojourerna i Sverige synliggör är att denna förändring måste förstås i ljuset av jourernas starka oro att kvinnor och barn riskerade att bli isolerade med våldsverkaren i hemmet. Det var därmed inte bara covid-19-pandemins ökade smittorisk för farligt virus som drev på förändringen, utan också ett specifikt socialt problem som omgående behövde lösas.

Vidare synliggör citatet alla de digitala plattformar som kvinnojouren kom att jobba med. Utifrån Emezue och Blooms (2021) taxonomi handlade det både om trådlösa plattformar, som sms och mobiltelefoner, och webbaserade plattformar, som Facebook, Twitter, Skype och hemsida.⁶ Genom dessa teknologier försökte kvinnojourerna skapa nya kontaktvägar in till jourerna. De nya kontaktvägarna ökade också kontakten och i intervjuerna under hösten 2020 poängterades denna förändring. En av jourerna märkte av en kraftig ökning av att fler kvinnor och barn kontaktade verksamheten:

6 I vår text väljer vi att använda produktnamnen och företagsnamnen eftersom det synliggör vilka specifika plattformar som användes av kvinnojourerna.

Däremot har mottagningen, ungdomschatten och vår mejl belamrats av hjälpsökande. Vår mottagning i sommar har ökat med 70 procent. Då har det varit personer som bara dyker upp här, eller personer som ringer i panik för då har de hört av sig till socialtjänsten men de har inte personal så det räcker. De har därför inte kunnat komma dit eller så ringer de och har panik för att den som misshandlar dem jobbar hemifrån och de kommer inte därifrån och vi får larma polisen. Det har varit några barn som har hört av sig och sagt att pappa slår mamma och jag vet inte vad jag ska göra för då har barnet också haft skola hemifrån. (Intervjuperson 9)

Det var inte bara en ökning av kontakter, utan som framgår i citatet bestod förändringen också i att en del av de som kontaktade kvinnojourerna var förtvivlade över den situation de befann sig i. Här kom kvinnojourerna att använda sig av trådlösa och webbaserade plattformar för att fortsätta att arbeta aktivt för att maximera kontaktytorna (jfr Emezue & Bloom, 2021). För en del jourer, som den ovan, ökade kontakten dramatiskt, medan det för andra inte blev några stora förändringar. Genom plattformarna skapades också möjligheter för barn och ungdomar att på egen väg kontakta och larma om vad som höll på att hända i de hem som nu riskerade att alltmer likna ett fängelse. Kontakten med kvinnojourerna verkar på detta sätt ha underlättats med hjälp av de digitala plattformarna och gjorde att fler kunde skapa en initial kontakt.

Unga hör av sig

Trådlösa och webbaserade plattformar var inte bara digitala teknologier som kom att användas i högre utsträckning, utan de ska analytiskt också betraktas som aktiva objekt som förändrade det sociala arbetets väv av relationer (jfr DeLanda, 2008). Men detta nätverk – *assemblage* – av olika teknologier och av olika användare, skapade möjligheter till kontakt för vissa men inte för andra. Vi vill argumentera för att det kan vara fruktbart att prata om att det uppstod både starka nätverk, där den digitala teknologin möjliggjorde kontakt, och svaga nätverk, som försvårade, eller helt och hållet omöjliggjorde, kontakt (DeLanda, 2019). Genom att undersöka de olika typerna av nätverk kan en förståelse ges för vilka ordningar som teknologierna skapade (jfr Winner, 1980) och därmed också förstå hur det sociala arbetets behov av social närvaro påverkas av den digitala teknologin (jfr LaMendola, 2010).

De kvinnojourer som vi intervjuade arbetade aktivt för att våldsutsatta kvinnor skulle veta att jourerna fanns där för dem och för att kvinnorna skulle kunna nå dem. På detta sätt kan jourernas arbete ses som ett sätt att stärka nätverken. En verksamhetsrepresentant reflekterade över arbetet med att nå ut och synliggöra tillgängligheten för kvinnorna:

Ja, vi har ganska lite telefonsamtal faktiskt. Och vi har ganska nyligen startat upp Instagram och där har vi nu börjat lägga upp varje tisdag, torsdag, att ”Nu är vi på jouden. Välkommen. Kom och ring” och sådär. Så vi hoppas att det ska ge ett resultat. Jag var på jouden igår och då fick vi ett samtal, men det är ingen rusning kan man inte påstå. Men det här har ju att göra med att det är svårare för kvinnorna att söka hjälp när den kontrollerande mannen finns i närheten. (Intervjuperson 7)

Förhoppningen att inläggen på Instagram skulle skapa uppmärksamhet och nya kontakter verkade inte fungera. Instagram kunde möjligen inte skapa starka nätverk. I stället var det ett annat nätverk som blev starkt, nämligen gruppen gymnasisters användning av de digitala plattformar som en del kvinnojourer lanserade. Bland en del av de kvinnojourer som vi intervjuade framkom en ökning av antalet kontakt-sökande ungdomar under 2020. Främst förklarades detta med att gymnasierna och högskolorna stängde den 18 mars 2020 och flyttade sin undervisning till hemmet. För en del ungdomar blev detta påfrestande och de sökte stöd hos tjej- och kvinnojourerna med hjälp av både trådlösa och webbaserade plattformar. Det var inte enbart genom kvinnojourernas olika nystartade chattar som ungdomarna tog kontakt. På en fråga om ungdomarna hörde av sig via chatten, fick vi svaret att ”Ja, det gör de, och SMS och mejl. Det är mindre telefon, alltså telefonsamtal” (Intervjuperson 12). Att använda olika digitala plattformar verkar ha setts som en möjlighet att skapa kontakt. Då handlade det främst om plattformar som byggde på att ungdomarna skrev ner sina frågor eller beskrev sin oro. Att använda mobiltelefonen och ringa ett samtal verkar ha varit ett mindre attraktivt kommunikationsmedel.

I en intervju gjord i september 2020 reflekterar en av verksamhetsföreträdarna över ungdomarnas kontakt och vad som hade hänt under våren:

Vi har en rätt så stor drös med unga som hör av sig till oss och där blev ännu fler. Det var en ny andel som hörde av sig och undrade vem som skulle hjälpa dem nu. Det blev för mörkt för dem, och i tre fall fick vi till och med prata med deras skolor om de kunde få komma ens en timme. De hade så svår psykisk ohälsa att vi var rädda att de skulle göra något dumt. Men det ebbade ut och jag tror det var i samband med att det gick upp för många att det digitala funkade. Att de hade kontakt ändå. Inledningsvis var de nog rädda för att de skulle sitta ensamma. (Intervjuperson 13)

För den här gruppen unga var ensamheten, så som den beskrivs av kvinnan ovan, något skrämmande och ovanligt. Det blev då självklart för många ungdomar att vända sig till kvinnojourerna, som snabbt kunde mobilisera och möta ungdomarnas oro. Här finns en del likheter med den form av digital intimitet som Pink och hennes kolleger (2020) analyserar och som kan ses som centralt för att skapa starka nätverk med de

hjälsökande unga under pandemins första skede. Det kunde, som i citatet, handla om att hjälpa och stötta, men också ta kontakt med ungdomarnas skolor. Efterhand som våren gick, menar den intervjuade kvinnan, märkte många av ungdomarna att de digitala plattformarna fungerade hjälpligt för att hålla kontakt. Vi kan fråga oss om den digitala intimiteten var tillräcklig för att ungdomarna skulle kunna hantera sin oro i den egna vardagen?

Många av ungdomarna verkade ha lätt att använda de digitala plattformarna för att ta kontakt med kvinnojourerna. Det kan tänkas att många av dem hade vana av att sedan tidigare använda sig av digitala teknologier som till exempel chattar och SMS. Det blev ett enkelt och naturligt steg för dem att fortsätta utnyttja den digitala tekniken i kontakten med kvinnojourerna. De trådlösa och webbaserade plattformarna var redan en del av ungdomarnas vardagliga kontakt med omvärlden. Men det fanns också de i våra intervjuer som poängterade svårigheterna med att använda digitala plattformar hos en del grupper. Detta ska nästa tema beröra.

Risker för svaga nätverk

Samtidigt som det skedde en ökning av att vissa grupper tog kontakt med jourerna, fanns det också andra grupper där kontaktsökandet minskade. Som vi lyft tidigare i artikeln återkom de intervjuade till att de befarade att många kvinnor inte kunde eller vågade kontakta kvinnojourerna för att de var kontrollerade i hemmet. I en del fall verkar de digitala plattformarna ha möjliggjort en första, mycket kort, initial kontakt, men sedan kom kontakten inte att fortsätta. En av företrädarna berättar i mars 2021, alltså mer än ett år efter att pandemin bröt ut, om dessa nödrop:

Sedan har vi kvinnor som hör av sig på andra sätt än tidigare, de skickar meddelanden på Instagram eller Facebook: "Snälla hjälp mig – jag vet inte vad jag ska göra". Och sen några gånger har de bara skrivit "hjälp mig". Via vår hemsida kan man välja om man vill prata enskilt eller i samtal, man kan välja olika grejor för att komma i kontakt med oss och då har det varit några som har skrivit "Hjälp mig" utan att välja ämnesrad, alltså vad de vill ha hjälp med. Då har vi försökt att få kontakt med dem där men har inte fått något tillbaka och det tyder på att de försöker hitta ut, men det lyckas inte för att då har han kommit på det eller så hör vi av oss när hon inte kan prata med oss. (Intervjuperson 4)

Efter den initiala kontakten blev det tyst. Eftersom vi inte vet något om de här individerna, är det också svårt att säga något om varför de inte gick vidare efter den första kontakten. Vad som däremot framkommer i citatet ovan är hur olika digitala lösningar möjliggjorde kontaktvägar in till kvinnojourerna, men att det verkar ha varit svårt att upprätthålla en längre och mer stadig kontakt. Det var svårt, som några av

företrädarna påpekade, att skapa tillfällen där kvinnan kände att hon kunde prata. I en av intervjuerna poängterades det att: "Har man inte möjlighet för att ha en digital konversation privat så kan man ju ändå inte använda den, utan vad man behöver är att komma hemifrån. Och kan man inte det så har man inte möjlighet att få stödet" (Intervjuperson 6). Teknologin band på detta sätt inte kvinnorna närmare kvinnojourerna och den gemenskap som kunde skapa en möjlighet att lämna det sammanhang där de riskerade att utsättas för våld (jfr Hansson & Petersson, 2021).

En liknande problematik kunde en del ungdomar hamna i, framför allt de som bodde trångt med sina familjer. I samma intervju som ovan lyfts de ungdomar fram som lever i en hederskontext:

Det är många av de tjejerna som lever trångbott och att de går i gymnasiet och man inte kommer iväg till skolan så man har blivit mer övervakad. Det har blivit svårt att sitta i zoom-möten eller via messengern och så därför att man har inget privat utrymme till de här utan familjen är närvarande hela tiden. Det blir ju en helt annan sak än att kunna komma iväg och prata med folk utan insyn av ens närstående. Det är ju en grupp som uttryckt att de är isolerade. (Intervjuperson 6)

Det var inte enkelt för alla ungdomar att hålla kontakt med jourerna. Därmed riskerade också hjälp och stöd att utebli. Vi menar att detta är exempel där de digitala plattformarna inte kunde bidra till att skapa starka nätverk mellan kvinnojourerna och de som sökte sig till dem. Snarare blev det svaga nätverk som lätt upplöstes på grund av den kontroll som kvinnan eller ungdomen levde under.

Det finns också exempel där barn och ungdomar inte lyckas skapa kontakt och där det kanske snarare var teknologin som var den svaga länken i nätverket. Under våren 2020 berättade en av verksamhetsföreträdarna på en kvinnojour: "Vi hade ett samtal här med ett barn som bara skrek rakt ut 'ni måste komma och hjälpa mig nu direkt'. Vi kontaktade polis, men eftersom det var ett kontantkort, och det går inte och spåra, så vet vi inte vem barnet är" (Intervjuperson 12). Denna typ av kontakt skapade en stor oro bland personalen, som blev bakbundna på grund av att de inte kunde spåra telefonsamtalet och därmed inte heller kunde agera så som de önskade (jfr Tosone, 2021; Hansson & Petersson, 2023). Svårigheten att hålla kontakten kan här förstås som att det är den digitala teknologin som brister och som inte möjliggör att ett starkt nätverk växer fram.

Liknande teknologibrister skulle också kunna förklara att kvinnor hade svårt att kontakta kvinnojourerna. Det finns inget i intervjuerna som belyser detta, men verksamhetsföreträdarna lyfte fram snarlika situationer där teknikanvändningen försvårade kontakten mellan de kvinnor som bodde på skyddat boende och socialtjänst:

Socialtjänsten förväntar sig att kvinnorna som bor här ska kunna ha möten med dem digitalt, men de här kvinnorna kanske inte har någon dator, och vi har ingen att låna ut. De förstår inte hur man laddar ner länkarna, både för att de kanske inte kan prata svenska eller för att de befinner sig i kris eller vad det nu kan vara. Så det blir ju krångligare på det sättet. (Intervjuperson 3)

Även om vi saknar empiri om det här i dag är det centralt att fråga sig om de våldsutsatta kvinnorna hade tillgång till rätt teknologi för att kontakta kvinnojourerna? Men det var inte bara den digitala teknologin utanför kvinnojourerna som kunde skapa svaga nätverk, utan också den digitala utrustningen och kompetensen bland verksamhetsföreträdarna på kvinnojourerna påverkade. Vi ska tydliggöra det i nästa tema.

Det sociala arbetet med digitala plattformar

I början av pandemin fanns en teknologibrist hos en del kvinnojourer och något som de omgående behövde förändra för att kunna använda de digitala plattformar de önskade. I en intervju gjord i februari 2021 blickar en av verksamhetsföreträdarna tillbaka på hur det hade varit i början av pandemin, men också hur de hade använt extra medel som de fått för att stärka de digitala plattformarna:

Vi uppgraderade oss med datorer och laptops. Våra gamla datorer var billiga och kunde inte ha en bra chatt-funktion. Vi hade bara två datorer som gick runt och det funkade inte. Men det har varit superbra för nu har vi verkligen kunnat arbeta på ett annorlunda sätt än innan samt vi använde det till lönekostnader till en person som suttit non-stop i chatten. Det har varit jättebra. (Intervjuperson 13)

Citatet synliggör en verklighet före pandemin där den digitala utrustningen i form av gamla datorer inte kunde möta de tekniska krav som ställdes så fort kvinnojourerna behövde arbeta mer digitalt. Genom extra medel kunde denna kvinnojour uppgradera sig med ny utrustning och därmed också starta arbetet med att skapa digitala vägar in till juren. Citatet synliggör också vikten av att de digitala plattformarna krävde en annan bemanning för att fungera på det sätt som det var tänkt. Här valde juren att satsa på personal som kunde sitta "non-stop" framför datorn och på så sätt hålla i gång chatten dygnet runt. Också i andra intervjuer lyftes extra medel fram som en möjlighet att köpa in nyare datorer och skapa nya sätt att arbeta. I en av intervjuerna poängterades arbetet mellan verksamhetsföreträdarna: "för vi har ju till exempel köpt in en helt ny utrustning för att vi ska kunna köra möten via Zoom och Teams, att vi ska kunna köra digitala möten på ett annat sätt" (Intervjuperson 4) (jfr Hansson, 2023).

Utifrån dessa citat argumenterar vi för vikten av att närmare studera hur kopplingen mellan de lokala verksamhetsföreträdarna och den digitala teknologin på kvin-

nojourerna också är en viktig del i de starka nätverken (jfr DeLanda, 2008, 2019). Analysen ska därför inte stanna vid att digital teknologi förändrar det sociala arbetet (jfr Mishna m.fl., 2012; Phillips, 2019), utan också studera vilka ordningsformer som växer fram och som konstituerade en viss typ av socialt arbete (jfr Winner, 1980). I en av intervjuerna framträder dessa ordningsformer:

Den senaste månaden så har vi skaffat ett Facebook-konto och ett – vad heter det? – Instagram. Kanske lite sent påkommet men ändå, det har ju kickat igång. Vi ska anställa en ny person för den andra går i pension, så hon har ju fått det i sin uppgift. Sen har vi inte förändrat telefontiderna mer än att vi svarar ju i mån av tid och nu är det ju inget annat som tar tid så det innebär ju också att personalen kan svara under hela arbetsdagen i stället för på förmiddagen. Så det är väl en grej. Chatten ska vi börja med inom kort. De gick en utbildning nu bara för några veckor sen. (Intervjuperson 2)

Här återkommer en del exempel på sådana förändringar vi också fått höra om när vi intervjuat andra kvinnojourer, men det är också ett citat som synliggör hur den digitala förändringen går hand i hand med kompetensförändringar bland personalen. Denna kvinnojour planerade att anställa en ny medarbetare där hanteringen av de digitala plattformarna skulle ingå i större utsträckning än tidigare. Det hade också kommit att bli centralt att låta personalen utbilda sig för att hantera chatten när den skulle starta. Vi vill därför mena att vi behöver studera både de digitala plattformarna och verksamhetsföreträdarnas kunskaper om dem för att förstå hur ett nätverk blir antingen starkt eller svagt. Här kunde också de lokala kvinnojourerna vara beroende av riksorganisationerna, att de utvecklade plattformar, men också tillsköt medel för att skaffa ny utrustning och utbildning.

Avslutning: Ett förändrat digitalt arbete

Ett resultat i studien är hur snabbt kvinnojourerna kom att ställa om när covid-19-pandemin nådde fram till Sverige. Därigenom möjliggjorde för våldsutsatta kvinnor att komma i kontakt med jourerna via digitala plattformar. Det kunde röra sig om mobila och trådlösa plattformar där verksamheterna ökade tillgängligheten att nå kvinnorna via till exempel sms. Många kvinnojourer drog också nytta av mer webbaserade plattformar och införde, alternativt utökade, chattgrupper. Jourerna blev också mer aktiva på Facebook och Instagram för att nå ut med kontaktinformation. Redan under våren 2020 kunde en markant ökning observeras bland ungdomar som tog kontakt med jourerna genom bland annat chattgrupper. Samtidigt noterade de flesta kvinnojourer att det blev tyst från kvinnor som levde med risk för våld i nära

relationer. För dem blev inte de digitala plattformarna nödvändigtvis en ingång till kvinnojourerna. Här tyder våra intervjuer på att det fanns hinder som försvårade möjligheterna att skapa ett starkt nätverk för att på sikt bryta den destruktiva våldspiralen de befann sig i.

I relation till kvinnojourerna kan den digitala teknologin betraktas som ett sätt att lösa de problem som verksamhetsföreträdarna såg komma när covid-19-pandemin bredde ut sig. Teknologin var på detta sätt kompatibel med de specifika politiska förhållanden som jourerna ansåg sig observera (jfr Winner, 1980), nämligen samhällets gemensamma överenskommelse att motverka våld i nära relationer. Samtidigt kan vår studie visa på de digitala hinder som uppstod för en del grupper av kvinnor och som försvårade, och i vissa fall omöjliggjorde, att de digitala plattformarna blev den ordningsform som önskades. Snarare var det andra delar i kvinnornas vardag som skapade hinder för att de digitala plattformarna skulle kunna användas på det sätt som kvinnojourerna önskade (jfr DeLanda, 2019).

Det finns i dag en ökad medvetenhet om att hot, hat och våld online riktat mot kvinnor ökar (Bladini, 2017), och att digitaliseringen ger fler möjligheter att kontrollera kvinnor i deras vardag (Almenar, 2021). I en sådan speciell tid som under covid-19-pandemin, och där kvinnojourerna blev nödgade att använda sig av digitala plattformar för att försöka nå ut, är det så klart inte oproblematiskt med digitaliseringen av det sociala arbetet. Samtidigt som det kan upplevas vara en av få vägar att komma i kontakt med våldsutsatta kvinnor, finns det också risker att kvinnornas försök till kommunikation kontrolleras.

En viktig forskningsingång kan vara att närmare undersöka de digitala hinder som finns för att digitalt nå ut till kvinnor som befinner sig i situationer som beskrivits i artikeln. Inte minst i relation till att utveckla ett socialt arbete som kan möta framtidens kriser och katastrofer i samhället med hjälp av digitala plattformar (jfr Webb, 2006; Gillespie & Danso, 2010; Björngren Cuadra, 2022). Utifrån ett socialvetenskapligt perspektiv behövs kunskap för att förstå på vilka sätt de digitala plattformarna omformar de nätverk som finns mellan till exempel kvinnojourer och de som befinner sig i relationer med risk för våld. I den forskningen är det centralt att ta den digitala materialiteten på allvar och se de politiska konsekvenser som denna materialitet skapar när den börjar användas i det sociala arbetet (jfr Winner, 1980). Med en sådan kunskap kan de digitala plattformarna utvecklas för att motverka våld i nära relationer.

Referenser

- Aasback, A.W. & Røkkum, N.H.A. (2021) Domesticating technology in pandemic social work. *Journal of Comparative Social Work*, 16(2): 172–196. doi: <https://doi.org/10.31265/jcsw.v16i2.387>
- Almenar, R. (2021) Cyberviolence against women and girls: gender-based violence in the digital age and future challenges as a consequence of covid-19. *Trento Student Law Review*, 3(1): 167–230. doi: <https://doi.org/10.15168/tslr.v3i1.757>
- Andersen, L.B. & Birk, R.H. (2018) Encounters between social work and STS. *STS Encounters*, 10(2.1): 1–6. [<https://www.dasts.dk/wp-content/uploads/Andersen-Birk-2018-encounters-between-social-work-and-sts.pdf> Hämtat: 2023-06-14].
- Baginsky, M. & Manthorpe, J. (2022) Multi-agency working between children’s social care and schools during covid-19: case study experiences from English local authorities and international reflections. *Journal of Integrated Care*, 30(2): 134–145. doi: <https://doi.org/10.1108/JICA-01-2021-0004>
- Baines, D. & Cunningham, I. (2013) Using comparative perspective rapid ethnography in international case studies: strengths and challenges. *Qualitative Social Work*, 12(1): 73–88. doi: <https://doi.org/10.1177/1473325011419053>
- Beck, U. (2012[1986]) *Risksamhället: på väg mot en annan modernitet*. Göteborg: Daidalos.
- Bergman, A-K., Svensson, L. & Mellin, S. (2023) Covid-19 as a game changer for the digitalisation of social work. I: T. Harrikari, J. Mooney, M. Adusumalli, P. McFadden & T. Leppiaho, (red.) *Social work during covid-19: glocal perspectives and implications for the future of social work*. Abingdon, Oxon: Routledge. doi: <https://doi.org/10.4324/9781003374374>
- Birk, R.H. (2017) The materiality and materials of social work: on socio-material theories and social work research. I: K. Høgsbro & I. Shaw (red.) *Social work and research in advanced welfare states*. Abingdon, Oxon: Routledge. [<https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781315279015-8/materiality-materials-social-work-rasmus-hoffmann-birk> Hämtat: 2023-06-14].
- Björngren Cuadra, C. (2022) Positioning social work in relation to disasters: a social notion running along a continuum. I: M. Aronsson-Storrier & R. Dahlberg (red.) *Defining disaster: disciplines and domains*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing. doi: <https://doi.org/10.4337/9781839100307.00013>
- Björngren Cuadra, C., Hansson, K., Michailakis, D. & Neergaard, A. (2021) Förord: I pandemins spår: socialvetenskapliga perspektiv på covid-19. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 28(4): 377–386. doi: <https://doi.org/10.3384/SVT.2021.28.4.4364>
- Bladini, M. (2017) *Hat och hot på nätet: en kartläggning av den rättsliga regleringen i Norden från ett jämställdhetsperspektiv*. Göteborg: NIKK, Nordisk information för kunskap om kön, på uppdrag av Nordiska ministerrådet. [<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1117521/FULLTEXT01.pdf> Hämtat: 2023-06-14].
- Braun, V. & Clarke, V. (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2): 77–101. doi: <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Bringéus, N-A. (red.) (1971) *Arbete och redskap: materiell folkkultur på svensk landsbygd före industrialismen*. Lund: Gleerup.
- Brown, N. (2019) *Immunitary life: a biopolitics of immunity*. London: Palgrave Macmillan. doi: <https://doi.org/10.1057/978-1-137-55247-1>
- Cook, L., Zschomler, D., Biggart L. & Carder, S. (2020) The team as a secure base revisited: remote working and resilience among child and family social workers during covid-19. *Journal of Children’s Services*, 15(4): 259–266. doi: <https://doi.org/10.1108/JCS-07-2020-0031>

- Csoba, J. & Diebel, A. (2020) World wide closed! Social worker practice during the "lockdown" period. *Social Work Education*, 39(8): 1094–1106. doi: <https://doi.org/10.1080/02615479.2020.1829580>
- DeLanda, M. (2008) Deleuzian social ontology and assemblage theory. I: M. Fuglsang & B. Sørensen (red.) *Deleuze and the social*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- DeLanda, M. (2019) *A new philosophy of society: assemblage theory and social complexity*. London: Bloomsbury Academic.
- Emezue, C. (2020) Digital or digitally delivered responses to domestic and intimate partner violence during covid-19. *JMIR Public Health and Surveillance*, 6(3): e19831. doi: <https://doi.org/10.2196/19831>
- Emezue, C. & Bloom, T.L. (2021) Protocol: technology-based and digital interventions for intimate partner violence: a meta-analysis and systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 17(1): e1132. doi: <https://doi.org/10.1002/cl2.1132>
- Enander, V., Holmberg, C. & Lindgren, A. (2013) *Att följa med samtiden: kvinnojourer i förändring*. Stockholm: Atlas.
- Fiorentino, V., Romakkaniemi, M., Harrikari, T., Saraniemi, S. & Tiitinen, L. (2022) Towards digitally mediated social work: the impact of the covid-19 pandemic on encountering clients in social work. *Qualitative Social Work*, 22(3): 448–464. doi: <https://doi.org/10.1177/14733250221075603>
- Gillespie, D.F. & Danso, K. (red.) (2010) *Disaster concepts and issues: a guide for social work education and practice*. Alexandria, VA: CSWE Press.
- Hansson, K. (2021) Att hålla ihop det sociala arbetet: hur covid-19-pandemin påverkade tre olika civilsamhällesorganisationer. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 28(4): 499–516. doi: <https://doi.org/10.3384/SVT.2021.28.4.4371>
- Hansson, K. (2023) När mötet blir digitalt: socialsekreterares erfarenheter under pandemin (when the meeting goes digital). *Nio-fem: Tidskrift om arbetsliv & profession*, (1), 12–15. [<https://mau.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1778415&dswid=-5499> Hämtat: 2024-02-11].
- Hansson, K. & Petersson, C.C. (2021) Den sårbara gemenskapen: kvinnojourer under covid-19-pandemin. *Sociologisk forskning*, 58(1–2), 33–51. doi: <https://doi.org/10.37062/sf.58.22106>
- Hansson, K. & Petersson, C.C. (2023) Social work and lost contacts with clients during the covid-19 pandemic: experiences of shared trauma from three different civil society organisations. I: T. Harrikari, J. Mooney, M. Adusumalli, P. McFadden & T. Leppiaho (red.) *Social work during covid-19: glocal perspectives and implications for the future of social work*. Abingdon, Oxon: Routledge. doi: <https://doi.org/10.4324/9781003374374-15>
- Hays, D.G. & Singh, A.A. (2012) *Qualitative inquiry in clinical and educational settings*. The Guilford Press.
- Kirwan, G. (2023) Networked relationships: relationship-based social work practice in the digital era. I: A. López Peláez & G. Kirwan (red.) *The Routledge international handbook of digital social work*. Abingdon, Oxon: Routledge.
- LaMendola, W. (2010) Social work and social presence in an on-line world. *Journal of Technology in Human Services*, 28(1–2): 108–119. doi: <https://doi.org/10.1080/15228831003759562>
- Latour, B. (2007) Can we get our materialism back, please? *Isis*, 98(1): 138–142.
- Mauss, M. (1997 [1925]). *Gåvan*. Lund: Argos.
- Mishna, F., Bogo, M., Root, J., Sawyer, J-L. & Khoury-Kassabri, M. (2012) "It just crept in": the digital age and implications for social work practice. *Clinical Social Work Journal*, 40(3): 277–286. doi: <https://doi.org/10.1007/s10615-012-0383-4>
- Nordesjö, K., Scaramuzzino, G. & Ulmestig, R. (2022) The social worker-client relationship in the

- digital era: a configurative literature review. *European Journal of Social Work*, 25(2): 303–315. doi: <https://doi.org/10.1080/13691457.2021.1964445>
- Petersson, C.C. & Hansson, K. (2022) Social work responses to domestic violence during the covid-19 pandemic: experiences and perspectives of professionals at women’s shelters in Sweden. *Clinical Social Work Journal*, 50, 135–146. doi: <https://doi.org/10.1007/s10615-022-00833-3>
- Phillips, C.R. (2019) The computer social worker: regulatory practices, regulated bodies and science. *Qualitative Social Work*, 18(3): 443–457. doi: <https://doi.org/10.1177/1473325017723700>
- Pink, S., Ferguson, H. & Kelly, L. (2020) Child protection social work in covid-19: reflections on home visits and digital intimacy. *Antropology in Action*, 27(3): 27–30. doi: <https://doi.org/10.3167/aia.2020.270306>
- Price-Robertson, R. & Duff, C. (2016) Realism, materialism, and the assemblage: thinking psychologically with Manuel DeLanda. *Theory & Psychology*, 26(1): 58–76. doi: <https://doi.org/10.1177/0959354315622570>
- Reamer, F.G. (2013) Social work in a digital age: ethical and risk management challenges. *Social Work*, 58(2): 163–172. doi: <https://doi.org/10.1093/sw/swt003>
- Roks (2018) ”Roks statistik 2017”. [<https://www.roks.se/sites/default/files/2018-04/Roks%20statistik%202017.pdf> Hämtat 2024-02-10].
- Simpson, J.E. (2017) Staying in touch in the digital era: new social work practice. *Journal of Technology in Human Services*, 35(1): 86–98. doi: <https://doi.org/10.1080/15228835.2017.1277908>
- Skillmark, M., Denvall, V., Kjellgren, C., Thulin, J. & Agevall-Gross, L. (2023) Balancing in the pandemic: how social workers respond to new risks when supporting clients who experience domestic violence. *European Journal of Social Work*, 26(5), 935–947. doi: <https://doi.org/10.1080/13691457.2022.2156982>
- Thomson, R., Plumridge, L. & Holland, J. (2003) Longitudinal qualitative research: a developing methodology. *International Journal of Social Research Methodology*, 6(3): 185–187. doi: <https://doi.org/10.1080/1364557032000091789>
- Tosone, C (red.) (2021). Shared trauma, shared resilience during a pandemic: social work in the time of COVID-19. Cham: Springer
- UN Women (2020) Covid-19 and ending violence against women and girls. [<https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls> Hämtat 2023-06-05].
- Unizon (2019) ”Unizons verksamhetsberättelse 2018”. [https://www.unizonjourer.se/media/qaajt441/verksamhetsberattelse-_2018.pdf Hämtat 2024-02-10].
- Vindrola-Padros, C. & Vindrola-Padros, B. (2018) Quick and dirty? A systematic review of the use of rapid ethnographies in healthcare organisation and delivery. *BMJ Quality & Safety*, 27(4): 321–330. doi: <http://dx.doi.org/10.1136/bmjqs-2017-007226>
- Webb, S.A. (2006) *Social work in a risk society: social and political perspectives*. London: Palgrave Macmillan.
- Winner, L. (1980) Do artifacts have politics? *Daedalus*, 109(1), 121–136.